

Нови правила за представителните искиове в България - какво трябва да знаят бизнесът и потребителите

В началото на февруари 2026 г. влязоха в сила нови правила относно колективната защита и представителните искиове в България. Промените са част от транспонирането на европейската рамка и прилагането на Директива (ЕС) 2020/1828 относно представителните искиове за защита на колективните интереси на потребителите. Транспонирането на Директивата в България е значително закъсняло, доколкото крайният срок беше до 25 декември 2022 г.

Какво стои зад промените?

Реформата е интегрирана в Законът за защита на потребителите и е отразена в Гражданският процесуален кодекс. В резултат на това се създава както материалноправен режим за защита на колективни интереси на потребителите, така и процесуалноправния механизъм за разглеждане на представителни искиове.

Какво е новото в българското право?

- Видове искиове** – Квалифицираните организации могат да завеждат искиове: i) за преустановяване или забрана на практики, които са в нарушение на колективните интереси и ii) за средства за правна защита като обезщетение, поправка, замяна, намаляване на цената, прекратяване на договора или възстановяване на платената цена.
- Право да се заведе иск** – Новите промени дават на квалифицираните организации изключително право да предявяват колективни потребителски искиове. Това са организациите, официално включени в списък на министъра на икономиката и индустрията на България, Комисията за защита на потребителите и организации или публични органи, признати от други държави членки на ЕС.
- Изисквания към квалифицираните организации, включени в списък на министъра на икономиката и индустрията на България** – Квалифицираните организации трябва да:
 - имат за цел защитата на колективните интереси на потребителите;
 - бъдат регистрирани като юридическо лице с нестопанска цел;
 - поддържат актуален интернет сайт;
 - докажат най-малко една година ефективна дейност в областта на защитата на потребителите;

- поддържат офис или помещение за предоставяне на съвети и информация на потребителите;
- публикуват информацията относно източниците на финансиране, организационната, управленската и членската структура, обхвата на дейност и извършваните дейности; и
- гарантират финансова независимост от търговци, включително когато е налице финансиране от трети лица.

Министърът на икономиката и индустрията може по всяко време да проверява спазването на изискванията и да заличава организации, които не ги изпълняват.

4. **Принцип за прозрачност на организациите** - Квалифицираните организации са длъжни да публикуват на своята интернет страница информацията относно всички представителни иски, които предявяват, включително техния ход, предмет, персонален обхват и краен резултат. Освен това, трябва ежегодно през януари да подават отчет за дейността си по предявяване на национални и трансгранични представителни иски до министъра на икономиката и индустрията, което позволява на министъра ежегодно да предоставя тази информация на Европейската комисия.
5. **Нова процесуална рамка за представителни иски** – Въведени са специални правила за разглеждане на иски за преустановяване или забрана на практики, които са в нарушение на колективните интереси и за средства за правна защита. Тези правила включват ускорени проверки за допустимост от съда още при постъпване на исковата молба и кратки срокове за насрочване на заседание. Позволява се да бъдат предявени и координирани трансгранични иски съвместно от организации от няколко държави членки, когато нарушението засяга потребители в повече от една държава.

След допускането му, искът се оповестява публично, като съда определя сроковете и реда за присъединяване на потребители. Производството по същество може да продължи само при присъединяване на поне десет потребители. Присъединилите се потребители не поемат съдебни разноски, с изключение на случаи при умишлена или небрежна злоупотреба с процесуални права.

Тази нова процесуалноправна рамка се отличава от общия режим за колективни иски.

Какво означава това за потребителите?

Потребителите получават по-ефективен инструмент за защита при масови нарушения, включително възможност за координирани действия срещу нелоялни практики.

Въвеждането на новия режим е част от по-широка европейска тенденция за засилване на колективната защита на потребителите и променя съществено баланса между търговци и потребители.

Други промени в Закона за защита на потребителите.

С промените се въвежда и пълното прилагане на Регламент (ЕС) 2023/988 за общата безопасност на продуктите и значително се разширяват задълженията на производители, вносители, икономическите оператори и доставчиците на онлайн местата за търговия по отношение на безопасността, проследимостта и управлението на рискове от опасни продукти.

Въвеждат се конкретни изисквания за водене на регистри на жалби, инциденти изземване на продукти, както и задължение за предоставяне на информация на български език. Органите за надзор на пазара трябва да подават нотификации в системата за бързо предупреждение "*Safety Gate*" за предприятиите от тях или от икономическите оператори коригиращи мерки, както и за всяка актуализация, изменение или оттегляне на предприятиите коригиращи мерки.

Тази статия е изготвена от Теди Георгиева, адвокат в „Петерка и партньори“, България.

Никоя информация, съдържаща се в тази статия, не трябва да се счита или тълкува по никакъв начин като правна консултация и/или предоставяне на правни услуги. Тази статия е изготвена само за целите на обща информация. ПЕТЕРКА И ПАРТНЬОРИ не носят отговорност за пропуски и/или действия, предприети от Вас и/или от трети лица въз основа на информацията, съдържаща се в нея.

За допълнителна информация относно новите препоръки, моля, свържете се с tedi.georgieva@peterkapartners.bg.